Miłość bliźniego — etyka w świecie podziałów

Miłość, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa • Łk 10:25–37

Myśl przewodnia

Jezus odwraca pytanie o granice miłości i domaga się etycznej odpowiedzialności za bliźniego.

Opowieść i opracowanie dla uczestnika

Rozmowa uczonego w Prawie z Jezusem zaczyna się od życia wiecznego. Przykazania miłości Boga i bliźniego, znane już z Prawa Mojżeszowego, prowadzą do pytania o granice obowiązku. Jezus odpowiada przypowieścią, a następnie zmienia perspektywę rozmówcy: pyta, kto „stał się bliźnim" napadniętemu (Łk 10:36).

W opowiadaniu istnieje wyraźne napięcie społeczne. Samarytanin, którego odbiorca mógł postrzegać jako człowieka obcego religijnie, okazuje miłosierdzie. Kapłan i lewita mijają poszkodowanego. Tekst milczy o ich motywach, więc hipotezy o rytualnej nieczystości należy oznaczać jako przypuszczenia.

Samarytanin podejmuje działania o rosnącym koszcie: przerywa podróż, zajmuje się ranami, zapewnia transport, schronienie i opiekę finansową. Pomoc ma charakter osobisty, zorganizowany i trwały. Jezus nie pyta w finale o narodowość poszkodowanego ani o jego przekonania.

Współczesnym sprawdzianem jest postawa wobec migrantów, osób wyśmiewanych, ubogich albo ludzi o odmiennym światopoglądzie. Odpowiedzialna etyka potrzebuje zarówno gotowości do działania, jak i oceny ryzyka, kompetencji i praw poszkodowanego.

W przypowieści Łk 10:25–37 Jezus dokonuje znamiennego przesunięcia retorycznego: od pytania o granice grupy „bliźnich" do pytania o postawę człowieka, który się nim okazuje. Znaczenie Samarytanina wymaga znajomości napięć między Żydami a Samarytanami; współczesne analogie nie powinny utrwalać stereotypów etnicznych. Kpł 19:33–34 poszerza horyzont miłości o przybysza.

Zapisz tezę, argument tekstowy i ograniczenie analogii. Czy z tej przypowieści można wydedukować szczegółowe rozwiązania wszystkich problemów polityki społecznej? Nie. Można natomiast wykazać, że uprzedzenie nie usprawiedliwia obojętności wobec cierpienia.

Cele lekcji

• Rekonstruuje strukturę argumentacji Jezusa w Łk 10:25–37.

• Oddziela przesłanki tekstowe od historycznych hipotez.

• Ocenia przykłady pomocy z perspektywy miłosierdzia, bezpieczeństwa i odpowiedzialności.

• Wskazuje w tekście odpowiedź na pytanie: Dlaczego pytanie z Łk 10:36 jest istotne dla konstrukcji argumentu Jezusa?

Przebieg zajęć

Pytanie otwierające — 7 min

Przeczytaj pytania z Łk 10:29 i 10:36. Poproś o sformułowanie, jak Jezus przesuwa akcent z wyznaczania granic wspólnoty na postawę pomagającego. Rozmowa dotyczy tekstu i wymyślonych sytuacji, nie osobistych przeżyć uczestników.

Lektura i opowieść biblijna — 17 min

Przeczytajcie Łk 10:25–37 oraz wybrane fragmenty uzupełniające: Kpł 19:18; Mt 5:43–48. Zacznij od kontekstu i odbiorców: Rozmówca Jezusa pyta o życie wieczne i o to, kogo ma uważać za bliźniego. Przypowieść kończy się odwróceniem pytania: kto okazał się bliźnim człowiekowi napadniętemu na drodze? Wypiszcie obserwacje tekstu i hipotezy interpretacyjne.

Zrozumienie tekstu — 12 min

Dokonajcie analizy: co autor stwierdza wprost, co wynika z szerszego kontekstu, gdzie zaczyna się interpretacja? Teza dyskusji: Jezus odwraca pytanie o granice miłości i domaga się etycznej odpowiedzialności za bliźniego.

Ćwiczenie i rozmowa — 18 min

Ćwiczenie: Seminarium: sformułuj tezę „Bliźnim staję się przez działanie". Podaj dwa argumenty z tekstu, kontrargument oparty na ograniczeniach człowieka i odpowiedź uwzględniającą odpowiedzialną organizację pomocy. Zwróć uwagę na prawo do dobrowolnego udziału.

Wniosek i zadanie rodzinne — 6 min

Na koniec zapytaj: Dlaczego słowa Jezusa z Łk 10:36 zmieniają oś dyskusji? Przypomnij fragment Łk 10:25–37 i zachęć do rozmowy rodzinnej.

Ćwiczenie uzupełniające

Zbuduj analizę retoryczną: pytanie, kontrast postaci, oczekiwanie odbiorcy, zaskoczenie, nakaz końcowy.

Pytania i propozycje odpowiedzi

Dlaczego słowa Jezusa z Łk 10:36 zmieniają oś dyskusji?

Zastępują poszukiwanie granicy kategorii „bliźni" oceną tego, kto okazał miłosierdzie w działaniu.

Który argument Jezusa jest najważniejszy?

Szukamy odpowiedzi w podanym fragmencie Biblii, z uwzględnieniem kontekstu.

W jaki sposób pomoc może naruszać godność osoby, której pomagamy?

Wniosek powinien być uzasadniony tekstem i uwzględniać bezpieczeństwo oraz godność człowieka.

Dlaczego pytanie z Łk 10:36 jest istotne dla konstrukcji argumentu Jezusa?

Ponieważ redefiniuje kryterium bliźniego przez okazane miłosierdzie, a nie przynależność grupową.

Pomoce dydaktyczne

- Biblia w przekładzie używanym przez prowadzącego
- karta pracy oznaczona identyfikatorem SM-G5-A-26
- ołówek, kredki lub kartka
- plansze, kartki do pracy zespołowej i rekwizyty odpowiednie do ćwiczenia

Wskazówki biblijne i wychowawcze

• W Łk 10:25–37 pytanie dotyczy bliźniego i praktycznej miłości. Unikaj schematów przedstawiających wszystkie postacie jednej grupy narodowej jako złe. | Uzupełnienie IV: W Łk 10:36 Jezus pyta, kto okazał się bliźnim dla napadniętego. Samarytanin jest postacią przekraczającą społeczne uprzedzenia. Ucz dzieci pomagania z udziałem bezpiecznych dorosłych; nie wymagaj narażania się na niebezpieczeństwo ani kontaktowania się z obcymi w sytuacji zagrożenia.

• Oddziel obserwacje zawarte w tekście od wniosków i odniesień współczesnych; pozostaw czas na pytania, także bez odpowiedzi.

• Udział w rozmowie i modlitwie jest dobrowolny. Dziecko może pytać, milczeć i zgłaszać wątpliwości.

• Łk 10:25–29: uczony w Prawie przytacza przykazania miłości Boga i bliźniego. Pytanie o granice pojęcia „bliźni" rozpoczyna przypowieść.

• Łk 10:30–35: kapłan i lewita mijają poszkodowanego, a Samarytanin okazuje mu troskę, organizuje opiekę i ponosi koszt. Tekst nie podaje motywów obu przechodniów — nie wolno ich dopowiadać jako faktów.

• Łk 10:36–37: Jezus pyta, kto stał się bliźnim poszkodowanego. Punkt ciężkości przesuwa się z klasyfikowania ludzi na konkretne działanie miłosierdzia.

• Nie sprowadzaj opowieści do hasła, że dziecko ma bezwarunkowo podchodzić do każdego obcego. Pierwszą mądrą pomocą bywa wezwanie bezpiecznego dorosłego lub służb ratunkowych.

• W dyskusji nie ujawniaj danych osób trzecich. Uczniowie mogą zrezygnować z publicznego wypowiadania się o trudnych doświadczeniach.

• W Łk 10:25–37 pytanie dotyczy bliźniego i praktycznej miłości. Unikaj schematów przedstawiających wszystkie postacie jednej grupy narodowej jako złe.

• Uwagi do interpretacji i bezpieczeństwa: W Łk 10:36 Jezus pyta, kto okazał się bliźnim dla napadniętego. Samarytanin jest postacią przekraczającą społeczne uprzedzenia. Ucz dzieci pomagania z udziałem bezpiecznych dorosłych; nie wymagaj narażania się na niebezpieczeństwo ani kontaktowania się z obcymi w sytuacji zagrożenia.

Kontynuacja w domu

Oceńcie, jak unikać paternalizmu i ryzykownych zachowań podczas udzielania pomocy.